

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อ (1) วิเคราะห์ศักยภาพพื้นที่เพื่อการวิจัยและพัฒนาพื้นที่เป้าหมาย (2) ทดสอบเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มผลผลิตพืช (3) รวบรวม อนุรักษ์ พันธุ์ และใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นและความหลากหลายทางชีวภาพ (4) ศึกษากระบวนการขับเคลื่อนชุมชนในการจัดทำธนาคารข้าว ผลการดำเนินงานจากการวิเคราะห์ชุมชนบ้านวะโคโกร พบว่ามีปัญหาเรื่องข้าวไม่พอกินในบางครอบครัว ผลผลิตข้าวต่อไร่ต่ำ และมีปัญหาการสูญหายของทรัพยากรธรรมชาติ เช่น พืชอาหารและสมุนไพรในท้องถิ่น ในการทดสอบเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มผลผลิตพืชในปี 2556 สามารถเพิ่มผลผลิตข้าวนาโดยการจัดการธาตุอาหารพืชเพิ่มขึ้น 24 เปอร์เซ็นต์ (487 กิโลกรัมต่อไร่ เป็น 604 กิโลกรัมต่อไร่) ในปี 2557 ได้เริ่มทดสอบการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวนาโดยระบบการปลูกข้าวต้นเดียว โดยมีผลผลิตเฉลี่ย 550 กิโลกรัมต่อไร่ และเชื้อไมคอร์ไรซาสายพันธุ์ *G.moseae* มีประสิทธิภาพในการดูดใช้ฟอสฟอรัสของข้าวไร่สูงที่สุด จากการสำรวจรวบรวมองค์ความรู้ในการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพ พบพืชท้องถิ่น 65 ชนิด (พืชอาหาร 37 ชนิด พืชสมุนไพร 23 ชนิด และอื่นๆ 5 ชนิด) เห็ดท้องถิ่น 71 ชนิด (เห็ดที่เป็นอาหาร 17 ชนิด เห็ดพิษ 6 ชนิด และยังไม่มียางงานการใช้ประโยชน์ 48 ชนิด) และในการสำรวจสุขภาพอนามัย พบว่ามีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการรักษาสุขภาพเบื้องต้นตาม 6 อาการพื้นฐาน (เป็นหวัด เป็นไข้ ไอ ปวดเมื่อย เจ็บคอ และโรคตับ) อาการป่วยที่พบบ่อย 3 อันดับแรก คือ เป็นหวัด เป็นไข้ และไอ ส่วนกระบวนการจัดตั้งธนาคารข้าวของชุมชนใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยให้เกษตรกรร่วมคิดร่วมทำตั้งแต่ขั้นแรกและใช้การศึกษาดูงานในพื้นที่ต้นแบบเพื่อใช้เป็นตัวอย่างในการดำเนินงาน

คำสำคัญ ลดการพึ่งพาปัจจัยภายนอก

Abstract

This study aimed to (1) analyse the potentials of the area for researches and developments, (2) test the techniques for enhance plant-productivity, (3) collect, conserve, restore and use the traditional knowledges and biodiversity, and (4) study on community driven process to prepare the rice bank. The results from Wadogro community analysis found rice-lack problem in some families, low yield of rice per rai, and losing of natural resources such as indigenous plants and herbs. In 2556 B.E. paddy rice yields increased by 24% after using plant nutrition management (487 kg/rai increase to 604 kg/rai). In 2557 B.E., rice yield production was conducted by using singular planting technique, where as the effect of mycorrhizae in phosphorus uptake was investigated in upland rice. The total of 65 species of indigenous plant were used by local community (edible 37 sp., medicinal 23 sp. and other using 5 sp.), mushrooms 71 species (edible 17 sp., poisonous 6 sp. and none utilization reports 48 sp.). The health care hygiene survey showed that 6 symptoms (cold, fever, cough, pain, sore throat and liver disease) could cure by using the local wisdom. Three symptoms always found in this community such as cold, fever and cough. The set up of rice bank need the participation of local community since planning and action. The study of success case can be used as guide line.

Keywords: external factor dependence reduction